

Medlemsblad Mars 2016

Tema: Vilt

VETERINÄRER UTAN GRÄNSER SVERIGE

one world - one health

TRIOLAB

AniCura

ApoEx

Tjuvjakt är idag ett problem som många berörs av och trots stora försök att få bukt med problemet har det snarare gått i motsatt riktning – mot ett ökat tjuvskytte.

Föreningen har i diskussioner börjat intressera sig för dessa nya viltfrågor och breddar just nu våra vyer för att hitta nya projekt att stödja. Två av våra styrelseledamöter har på senaste även deltagit i viltprojekt och i följande blad har vi i vanlig ordning valt att uppdatera er läsare om hur det går i våra nuvarande projekt men även berätta en del nya historier.

Intervju med Johan Lindsjö - sekreterare i Veterinärer utan gränser Sverige

Johan Lindsjö tog veterinärexamen 1996 i Uppsala och jobbar för närvarande halvtid som smådjursveterinär och halvtid med ett residency i djurvälstånd, etik och lagstiftning. Han är bosatt i Uppsala tillsammans med sin familj.

På vilket/vilka sätt har du jobbat med vilda djur?

Jag har deltagit i olika volontärprojekt som veterinär: i Thailand med vilda djur som konfiskerats av myndigheterna, i Indien med övergivna och skadade vilda djur, i Kanada där jag assisterat vid räddning och provtagning av tumlare från fisknät och i ett reintroduktionsprojekt av skogsbison. I Kanada gjorde jag även en M.Sc-utbildning vid University of Saskatchewan, där mitt projekt handlade om att undersöka påverkan av miljöföränd-

ringar på grizzlybjörnars hälsa, men där även frågan om hur olika fångstmetoder påverkar hälsa och välfärd hos björnarna väckte mitt intresse.

Jag har nyligen påbörjat ett residency i djurvälstånd, etik och lagstiftning (European College of Animal Welfare and Behavioural Medicine) där även välfärden och skyddet för vilda djur i det vilda och fångenskap ingår. Jag engagerar mig bl.a. i 3R, dvs hur man kan ersätta, reducera antalet djur och förbättra användningen av djur i viltforskningen.

Vad motiverade dig till att jobba med vilda djur?

Mitt grundintresse för djur och natur, som en gång i tiden fick mig att välja mellan att utbilda mig till zoolog eller veterinär. Jag

insåg att veterinär är ett brett yrke där jag skulle kunna arbeta med alla slags djur, såväl tama som vilda, och så fick det bli.

Vad har du fått för erfarenheter av att jobba med vilda djur?

Genom att arbeta med vilda djur så får man insikt i hur vi människor påverkar naturen, sjukdomssamband mellan vilda och tama djur och människan, liksom hur vår hantering och förvaltning (jakt) påverkar hälsa och välfärd hos vilda djur på både individ- och populationsnivå.

lätta att se, men vad är de långsiktiga planerna och resultaten?

Om arbetet görs med insamlade medel - används pengarna till det som de är insamlade för? Engageras lokalbefolkningen, får även de nytta av projektet på något sätt (anställning, nytta för sina tamdjur eller sin egen hälsa)?

Var även noga med din egen arbets-situation - om du arbetar som volontär, vad ingår (mat och husrum, eller får du t.o.m. betala för att få hjälpa till)? Är du anställd eller studerar så får man se över avtal och regler, precis som vanligt.

”Genom att arbeta med vilda djur så får man insikt i hur vi människor påverkar naturen, sjukdomssamband mellan vilda och tama djur och människan...”

Dessutom insikten att även om vilda och tama djur står nära varandra anatomiskt och fysiologiskt och oftast har samma grundbeteenden, så får man inte glömma bort att de vilda djuren är just vilda, dvs är ofta inte vana vid människan. Det är viktigt att vara medveten om och anpassa sig till detta när man observerar, fångar in och hanterar vilda djur. Medicinering (preparat och doser) kan inte heller extrapoleras från tama till vilda djur hur som helst. Å andra sidan, genom att studera vilda djur så har jag fått ökad förståelse för varför tama djur kan bete sig som de gör.

Har du några tips till andra som skulle vilja engagera sig i projekt med vilda djur?

Ta reda på så mycket som möjligt om projektet innan - fråga andra som varit med.

Var noga med den etiska och välfärds-mässiga aspekten på projektet - se till det individuella djuret och inte bara populationen. Bilda dig en uppfattning om nyttan av projektet - snabba resultat är

Din egen hälsa är viktig - är du utomlands så är vaccinationer (rabies!) och försäkringar extra viktiga.

"I en värld full av liv" - ett Veterinary Externship i Malawi

Många är vi som minns Disneys storfilm Lejonkungen med värme i hjärtat. Självryster jag av bara tanken på introduktionsscenen med hundratals djur över savannen i soluppgången. Det är en dyster sanning att världen kanske snart inte är full av liv i Afrika. Trots många tråkiga siffror och nyheter om det vilda Afrika och de djur som försöker överleva där, finns platser som kämpar mot denna utveckling. På Lilongwe Wildlife Center (LWC) i Malawi samlas människor som viger sina liv för de vilda djurens rätt till sin naturliga plats. Med stöd av bl.a. VSF Sverige kunde jag åka dit för att lära mig om vård, medicin och rehabilitering av vilda djur.

Lilongwe Wildlife Center ligger i utkanten av Malawis huvudstad Lilongwe. Huvudstad är förresten en mycket generös beskrivning. Till och med stad är ganska tilltaget. Samhälle kanske? Ort? När flyget glider in över landet är det enda man ser röda jordvägar och hyddor. Inga asfaltsvägar, inga skyskrapor, knappt några bilar. Kontrast är ett ord som fick en djupare mening med den vyn. Och för er som just nu funderar på vart Malawi egentligen

ligger så är det ett litet, smalt land väster om Tanzania. Det är ett av världens minst utvecklade länder där två tredjedelar av befolkningen är under 20 år och nästan 30% är analfabeter. HIV är tyvärr mycket vanligt och tillgång till vatten finns inte i varje by. El finns främst i städerna och är inte tillförlitlig där heller. Det är ett av Afrikas mest tätbefolkade länder, men också mycket torrt, vilket genererar en stor brist av odlingsbar mark. Kort sagt är det ett land som står inför många fler problem än att värna om sina vilda djur.

Därför är det förståeligt att det finns prioriteringar för landets styre gällande resurser. Just därför imponerades jag extra mycket över att en statlig organisation (DNPW, Department of National Parks and Wildlife) valt att stötta LWC och samarbeta med dem i deras arbete. Att lyckas samarbeta med myndigheter är nämligen en viktig nyckel för ett framgångsrikt arbete *på sikt* i U-länder. Detta samarbete är också en av orsakerna till att jag valde att åka till just Lilongwe Wildlife Center för att göra en volontärsats. Men förutom det viktiga samarbetet med staten valde jag LWC för att de har en seriös inställning för lyckad viltvård och jobbar på flera nivåer för att nå dit.

Låt mig beskriva deras upplägg;

- **Ett huvudcenter som rehabiliterar ca 200 djur åt gången.**
Här jobbar de på individnivå och försöker få så många lyckade återplaceringar till det vilda som möjligt. De tar emot de flesta arter utom de allra största och mest markkrävande som till exempel elefanter. Flest till antalet är apor av olika slag, men allt från ormar till kattdjur handhas också. Centret har en mängd inhägnader av olika storlek och typ beroende av art och hur långt djuren kommit i sin rehabilitering. Att få ett djur redo att återvända till det vilda kan ta mycket lång tid och kräver ofta flera steg av avvänjning från människor, socialiseringsträning för sin egen art och att åter lära sig hitta föda och klara de motgångar som det vilda kommer innebära. Det innebär ett sluss-system med olika inhägnader som stegvis ger allt mindre människokontakt och allt större krav på att klara sig själv.

En del av centret är öppen för besökare. Besökare får då följa en liten stig från vilken man ser hela/delar av vissa inhägnader. I dessa vistas de individer som av olika anledningar aldrig kommer kunna placeras ut i det vilda, till exempel för att de är för humaniserade. Resten av centret är stängt för besökare och endast tillåtet för volontärer som jobbar med djuren. Varje volontär blir tilldelad ett visst antal djur och ansvarsområden man är ansvarig för. Vilka djur/uppgifter det är beror på hur länge man är där och hur mycket erfarenhet man har. För alla djur (utom neonatalvård) gäller att man inte pratar, rör eller söker ögonkontakt vid närkontakt – allt för att de ska få så lite band med människor som möjligt.

- **Veterinärklinik på huvudcentret**

Här tar de emot och ger vård till nyanlända som ofta är mycket undernärda, traumatiserade och dehydrerade. Kliniken är ansvarig för den karantän som nyanlända är i innan de introduceras till en mer permanent inhägnad. De hanterar såklart också alla uppkomna skador på djur som redan är under rehabilitering, till exempel sårskador efter försök till att sätta ihop nya individer med varandra. Här sköts också mycket förebyggande arbete som till exempel hälsokontroller inför frisläppning eller TBC-screening av primater. På centret jobbar två veterinärer; en som är på plats i den lokala dagliga verksamheten (ofta volontärbaserat) och en som är huvudansvarig för hela kliniken, större insatser på centret och den ambulatoriska verksamheten (långtidsanställd, både av centret och statliga DNPW).

- **En ambulatorisk verksamhet "WERU", Wildlife Emergency Response Unit**

WERU jobbar med akuta fall i fält, till exempel djur som fastnat i tjuvjakts-snaror. Denna utgår från kliniken på centret men kan åka över hela landet och vara borta flera dagar-veckor ibland.

- **Ett mer avlägset center**
 Detta center ligger i en annan del av landet, nära de områden där de flesta av djuren släpps ut. Det är också ofta sista steget innan frisläppning. Vissa arter/individer får åka hit direkt, till exempel för att det finns en mer passande inhägnad tillgänglig här.
- **Forskning inom viltvård samt sjukdomsscreening**
 Så fort ett djur sövs samlas alltid en mängd prover in som journalförs i en databas för att få vidare kunskap om normalvärden och patogener som finns hos olika arter/i olika områden. LWC tar även emot forskare/studenter från flera olika utbildningsinriktningar som utför olika studier. När jag var där pågick flera olika studier på olika forskningsnivåer; både veterinärmedicinska och mer biologiskt inriktade. Ett forskningsteam följer också ett stort antal av de djur som släppts fria under 9 månader för att se hur de klarar sig. Därmed vet centret att de har en av de högsta lyckade frisläppningskvoterna i Afrika.
- **Utbildning av både vuxna och barn om djur, miljö och ekosystem**
 Skolklasser eller andra grupper i olika åldrar kommer frekvent på besök och volontärer åker ut i byarna och håller i föredrag/undervisning angående en mängd ämnen relaterade till natur- och viltvård.
- **Projekt för ansvarig turism och för att bevara samhällen och miljöhabitat**
- **Lobbyverksamhet mot illegal handel av djur och djurdelar samt mot skogsskövling**
 De jobbar kontinuerligt med media och regering för att få nya regelverk, stöd och åtgärdsåtgärder för att kunna utöka sina möjligheter att påverka.

Mitt besök på centret var uppdelat i två veckors Veterinary Externship och en veckas kurs i viltmedicin. Ett Veterinary Externship innebär att vara volontär med inriktning på att assistera alla medicinska åtgärder när sådana uppkommer. Kursen var en introduktionskurs i praktisk viltmedicin riktad till veterinärer eller veterinärrelaterade yrken.

I grunden var jag en "vanlig" volontär tillsammans med ungefär 10 andra, det vill säga med huvuduppgift att sköta djuren på centret. Det innebar en salig blandning uppgifter beroende på vilka djur man var ansvarig för; blanda mjölk, medicinera, hacka grönsaker/kött, städa burar, samla nytt aktiveringsmaterial (buskar, grenar, födosöksstimulerande), tvätta allt som använts under föregående dygn, journalföra hur djuret mår osv. Som ny får man en introduktion i hur saker fungerar och blir tilldelad ett visst antal djur man har ansvar

för. Det är ett rullande schema med tider från 06.00 på morgonen till 22.00 på kvällen beroende på vilka djur man har hand om. Det blev ett stående skämt angående vem som blev nattuggla – bokstavligen. Tre uggleungar behövde nämligen mat och omvårdnad på mycket okonventionella tider. Ofta blev fördelningen rättvis i längden mellan volontärerna. Fast det var inte alltid upp till oss att bestämma. Vissa djur bestämde sig nämligen själva för att bara äta från en viss vårdare – då var det bara att ställa väckarklockan. "Roxy", en liten antilopunge var en sådan obstinat sak. Var det inte volontären Jesse som kom med flaskan rörde hon inte en min. Självt hade jag bland annat hand om "Munchkin", en liten markattsunge som krävde ett djupt tålamod innan hon bemödade sig dricka någon mjölk. När hon väl kom fram höll man andan för att hon skulle stanna kvar och dricka upp. Man fick bita sig i läppen

för att inte prata lugnande eller sträcka fram fingret som hon höll ut sin hand efter. Efter några dagar började jag bli lite fundersam på skillnaden mellan att vara volontär och göra ett externship; så som det var meningen att jag skulle göra. Mitt fokus är ju ändå på den rent medicinska delen. Det visade sig då att jag var den första någonsin som gjorde detta veterinärutbyte och att kommunikationen om detta kanske inte nått hela vägen fram till alla parter. Men efter detta uppdagande blev det skillnad. Jag blev schemalagd halva dagar på kliniken och fick följa med Shona, veterinär på plats, i det dagliga kliniska arbetet. Till exempel innebar det den viktiga bedömningen av vilka djur som behövde en klinisk åtgärd. Med vilda djur har den frågan många aspekter. För det första måste djuret i så fall sövas, vilket såklart är en risk och enorm stress. Det måste också avskiljas från sin eventuella flock vilket innebär att det kanske inte får komma tillbaka in i den sociala strukturen efteråt. Speciellt inte om det behöver medicineras och vara borta i flera dagar. Och sedan vill man ju minimera all typ av human kontakt vilket är oundvikligt om man behöver medicinera eller vårda ett djur. Så i största möjliga mån lämnar man djur utan åtgärd, det är det absolut bästa. Under min tid där blev det ett par åtgärder med till exempel sårvård och uppvätskning av vissa individer som bedömdes behöva det.

En kväll fick jag vara med om något magiskt. Det visade sig att Amanda, den högst ansvariga veterinären, just fått reda på att en hyena misstänktes ha en snara runt halsen. De erbjöd mig då att få följa med ut på hennes WERU-aktion i fält för att försöka söva denna hyena och avlägsna snaran. Då hyenor, som många rovdjur, är nattaktiva möttes vi upp kl 22 för att bege oss dit denna flock brukar vara lokaliserade. Det är mycket som ska stämma för att faktiskt lyckas söva ett vilt djur; man måste komma tillräckligt nära just den individen, träffa rätt med skottet, ha fungerande utrustning, ha valt rätt dos

och dessutom vara på en relativt säker plats. Man får bara en chans. Om ens det. Med hjälp av lockljud på radio, lukten från ruttna höns, ett gevär med infrarött ljus och ett duktigt team lyckades Amanda få skottmöjlighet och skjuta den misstänkt skadade hyenan med sederingspilen. Därefter kunde man skära i stämningen. Minuterna efter skott räknades noga, man vill såklart inte gå ut för tidigt innan sederingen tagit men inte heller tappa värdefull tid för att hinna åtgärda allt man ska innan uppvak. Allt händer på samma gång. Jag sitter i baksätet och bara bevittnar hur allt packas ihop och de lämnar bilen och beger sig ut i beckmörkret över savannen. Jag sitter kvar och insuper stämningen och försöker känna efter att det här verkligen händer. Det var så häftigt. Jag var så tacksam att få vara med och bara titta på från bilen. Så ensam i mörkret men ändå så säker innanför bilens fyra dörrar. Plötsligt blinkar ficklampan bortifrån savannen mot mig. Vad menar de? Har de glömt något? Har något hänt? Vad ska jag göra? Får jag gå ur? Kan jag det... säkerhetsmässigt? Tankar och frågor snurrar runt i huvudet. Någon-ting måste de ju mena? Jag går ur bilen och går i raska steg mot dem. Det enda jag ser är ljusskenet från min pannlampa och marken två meter framför mig. På vägen slår det mig – VAR är de andra hyenorna i flocken? Jag lyser runt mig. Letar efter två ögon som reflekteras i mörkret. Var är de? Shit, där var något! Eller? Flocken kan ju inte vara långt borta. Hjärtat dunkar i bröstet. Jag snabbar på stegen. Väl framme hos de andra dirigerar Amanda mig att monitorera hyenans sederingsdjup. Full fokus. I skenet av ficklampor inspekteras halsen efter snaran. I detta fall var det "bara" ärrvävnad från en gammal snara som hade syntts i kikaren. Vi passar då på att ta blodprov, träckprov, mäta och notera identitetstecken. Den är för ung för att få radio-halsband tyvärr. Vi inväntar uppvak. I gränsen mellan sövd och vaken när rörelserna börjar bli uttalade rör vi oss tyst men kvickt tillbaka till bilen och säkerheten. Innan vi hunnit hoppa in i bilen är flocken tillbaka. Jag kan

nästan känna min egen adrenalinfrisättning. Vad hände nyss? Amanda klappar mig på ryggen och säger "Well done, let's go for a beer".

Följande vecka anländer John. Han är en mycket erfaren viltveterinär som jobbar för Born Free Foundation. Han kommer då och då för att hjälpa till i större veterinära insatser. Det blir aktivitet på centret. Jag förstår att detta nog inte händer så ofta. Veterinär Shona berättar att han senast var där 2009! Han flyger in med en mängd utrustning som inte finns stationärt – mobil

tionen gällde vuxna lejonhanen Simba som skulle röntgenundersökas och endoskoperas. Han visade symptom från rörelseapparaten och respirationsorganen. Simba kommer aldrig kunna släppas ut i det vilda eftersom han kommer från en bakgrund som cirkusunderhållning. Han får i stället leva på centret i en mer naturlig miljö tillsammans med en lejonhona med liknande bakgrund. Båda lejonerna ägs och finansieras av Born Free foundation. Detta var det mest tveksamma etiskt enligt min personliga åsikt, att ha dem kvar i en begränsad inhägnad på ett rehabiliterings-

© Katherine Stansfield

röntgen, större kirurgiutrustning, endoskop osv. Under tre dagar fick jag vara en del av ett veterinärmedicinskt team med John i ledningen när vi gjorde fördjupade undersökningar av ett flertal av de djur som finns på centret. Det var bland annat två lejon, en hyena, en pytonorm och en sparvhök. Det var indikationer för olika röntgenundersökningar, endoskopi av luftvägar, rhinoskopi, oftalmologisk undersökning, blod- och träckprovtagning och ren klinisk palpation. Den största opera-

center när de aldrig kommer kunna släppas ut. En del av deras inhägnad kan ses från den stig som besökare är tillåtna att gå. De används på så sätt för att undervisa om varför vilda djur aldrig bör användas inom till exempel cirkus. Tyvärr uppvisade de trots en genomtänkt miljö en del stereotypier. Kanske kan beteendestörningarna aldrig försvinna efter deras tidigare bakgrund. Detta diskuterades öppet på centret och de strävar efter att djurens välbefinnande kommer i första

hand – så kanske kommer Simba och Bella inte vara kvar så mycket längre. Vår uppgift var i alla fall att undersöka vad som kunde orsaka Simbas symptom. Det krävs rätt många medhjälpare för att kunna lyfta och positionera en vuxen lejonhane för representativa bilder och en givande endoskopering. Det tog många timmar. John var trots tidspressen en mycket ödmjuk och undervisande veterinär som såg till att alla som assisterade fick delta. Vi var alla glada för hans erfarenhet när vi skulle lyfta Simba inledningsvis och det visade sig, trots flera kontroller genom staketet, att sederingen inte riktigt tagit. Lugnt men bestämt sa John då "okay, everybody needs to calmly get out" när Simba plötsligt röt till och började röra sig. Kort därpå gav John en itereringsdos genom staketet och så småningom kunde resterande undersökning fortsätta. Två timmar in stänger röntgenapparaten av sig. Efter lite efterforskning visar det sig då att strömmen gått i staden. Inga konstigheter, det är ju trots allt Afrika vi är i. Det är bara den lilla

detaljen; vad gör vi nu då med 200 kg sövt lejon framför oss?

Nej, fältarbete med vilda djur är inte alltid lätt att varken planera eller utföra. Sista veckan på centret gick jag viltveterinär Amandas kurs i just grundläggande, praktisk viltmedicin. Mycket givande dagar med både föreläsningar och praktiska övningar av olika slag. Vi pratade om många exotiska djurarter och olika områden som man behöver ha kompetens inom för att jobba med vilt. Vi diskuterade skillnader gentemot arbete med domesticerade arter och även kring en del problem vilda djur står inför idag. Som avslut fick vi deltagare praktisera våra färdigheter genom att utföra hälsokontroller på en flock markattor som skulle ID-märkas, TBC-screenas och vaccineras. Lilongwe Wildlife Center bjöd mig alltså på några fantastiska och lärorika veckor. Både för yrket och livet. Snart hoppas jag kunna använda kunskaperna igen i nya projekt inom viltmedicin.

Tack så mycket för stödet!

© Katherine Stansfield

Minhundar i Irak

Veterinärer utan gränser Sverige stödjer och samarbetar med organisationen Mines Advisory Group, MAG, i Irak. MAG föder upp minhundar som tillsammans med utbildade förare röjer områden på minor. Mellan januari och maj 2015 röjde MAG mha minhundarna 1 633 042 m². MAGs arbete är otroligt viktigt för den irakiska befolkningen som säkert kan bo, odla och ha boskap i dessa områden.

Veterinärer utan gränser Sverige stödjer förebyggande sjukvård med vacciner och även inköp av utrustning såsom leksaker till hundarna.

Tillsammans med Anicura sponsrar Veterinärer utan gränser specifikt minhunden Buffy som styrs av föraren Muhammed Ali Sdiq. Buffy och Muhammed har tillsammans avsökt ca 1 000 m² land per dag i tre år.

LSPCA i Lilongwe, Malawi

I Lilongwe i Malawi finns LSPCA, Lilongwe Society for the Protection and Care of Animals. LSPCA är en icke-vinstdrivande organisation som arbetar med djurvälfaerden i Malawi. De vill skapa en kultur där man tar hand om djur genom att bl.a. utbilda befolkningen. LSPCA har även gratis veterinärkliniker.

Under 2015 gav Veterinärer utan gränser tillsammans med AniCura stöd till LSPCAs projekt "Dog population/rabies control", en verksamhet där man kastrerar och rabiesvaccinerar gatuhundar för att hålla gatuhundspopulationen nere och förhindra spridning av rabies. Vi har stött detta projekt genom att donera förbrukningsmaterial samt genom ekonomiskt bidrag. I november 2015 var även Siri Adler Lennström, veterinär och vice ordförande i VSF-Sveriges styrelse, volontär hos LSPCA i några veckor och deltog i arbetet med gatuhundarna.

Av organisatoriska skäl kan vi inte för tillfället fortsätta med arbetet tillsammans med LSPCA och Richard Ssuna, men det kan ges nya möjligheter i framtiden.

Siri medverkar i kastrationskampanjen av gatuhundar som VSF stödjer.

Kajsa Celanders, suppleant i styrelsen, tillsammans med Richard Ssuna och medarbetare på LSPCA i somras.

ZASP i östra Zambia

Zambian Association for Sustainable Projects, ZASP, är en förening i Zambia som sedan 1989 successivt byggt upp ett center för hälsovård och utbildning. VSF-Sverige strävar mot målet "One health". Enligt oss är utbildning och hygien och hälsa hos både människor och djur ett viktigt steg på vägen mot detta mål. Vi har därför under 2015 gett stöd till bygge av latriner vid skolor i området, samt till utbildningar om djurhållning, djurhälsa och smittskydd som genomförs av lokala veterinärassistenter.

Påbörjad latigrävning.
Groparna på bilden är 6
kvm och 4 m djupa.
Ytterligare 1,5 m ska
grävas på djupet.

Barnen på en av
ZASPs skolor där vi
stödjer latrinbygge.

Thailands elefanter

Många har vi säkert drömt om att någon gång få sitta på en elefantrygg och blicka ut över en snårig, tät djungel eller en storslagen savann, men desto färre är nog medvetna om vad som ligger bakom tämjandet av dessa majestätiska varelser. I dagens snabba flöde på sociala medier finns det mängder med videos som uppvisar alla möjliga konster dessa fantastiska varelser kan utföra, jag menar, hur gulligt är det inte med en elefantunge som kan måla en tavla alldeles själv? Eller en liten skara elefanter som kan dansa på bakbenen till Gangnam style? Eller ja, hur gulligt är det egentligen?

I Asien, inte allra minst i Thailand, finns sedan många århundraden en tradition att fånga in och tämja elefanter. Den tämjda elefanten tas om hand av sin mahout, elefantdrivaren, och användes tidigare i tunga arbeten som skogsavverkning. Detta var möjligt fram till 1989 då det enligt thailändsk lag blev olagligt att avverka mer av den snabbt minskande andelen skog i landet, varpå tusentals elefanter blev både arbetslösa och hemlösa.

Sedan dess har turismen fått ett rejält uppsving i landet, och elefanterna har fått ett nytt arbete tilldelat sig; att underhålla och ge ridturer till turister. Ibland blir det lite väl uppenbart, att semivilda djur ger en dansshow till musik på full volym känns nog onaturligt för de flesta människor, men att ridturer som ges dagarna i ända även kan orsaka djuret skada är kanske något inte lika många vet om. Elefanterna är hårt pressade och tvingas arbeta långa dagar, ofta utan tillgång till vatten och det foder som ges är ofta ensidigt och långtifrån så komplext som den diet de får i sig i det vilda.

Det finns också andra problem med turistindustrins utnyttjande av elefanter. Till att börja med är det viktigt att förstå att elefanter, även om de föds i fångenskap, är vilda djur och inte domesticerade djur som genom flera generationer av avel har formats av människan. Många elefanter fångas dessutom fortfarande från det vilda, en brutal handling då ungarna ofta tas från flocken samtidigt som de äldre elefanterna skjuts eller på annat sätt skadas i ett försök att skydda sina ungar. Dessa elefantungar blir sedan föremål för smuggling, allt för att tillfredsställa turismens behov där unga elefanter ofta favoriseras eftersom de anses sötare än fullvuxna elefanter. Oavsett om ungen föds i fångenskap eller fångas in från det vilda måste de genomgå vad som på thailändska kallas "Phajaan" eller på engelska "Crushing", detta är ett traditionellt sätt att tämja elefantungen på, som går ut på att bryta ner dess egen vilja genom att inge skräck hos djuret. Vanligen isoleras ungen från sin mamma, dess rörlighet begränsas och sedan misshandlas djuret brutalt. Troligtvis inte alls vad man tänkte sig när man köpte den där teckningen den söta lilla elefantungen målade alldeles själv. Vad som följer härefter är träning där misshandeln ofta fortsätter i form av slag med krokförsedda redskap, och fortsatt isolering ifrån modern eftersom deras starka band kan påverka hur lättränad elefantungen är.

Men allt är inte svart och hopplöst för elefanterna. Det finns idag flera organisationer och projekt som arbetar hårt för att förbättra elefanternas situation i Thailand. Vissa jobbar med rena räddningsaktioner där de tar hand om de allra värst utsatta individerna, som

istället får komma till en park, ett slags elefantpensionat, och tillbringa sin sista tid i livet i det fria tillsammans med andra elefanter. Andra organisationer jobbar hårt för att påverka myndigheterna att öka de bristfälliga skyddslagarna som elefanterna skyddas av. Allra helst vill man så klart att elefanterna skulle få återgå till sitt naturliga hem, det vilda, där de hör hemma. Våren 2014 deltog jag själv i ett projekt som syftade till att rehabilitera och återintroducera föredetta arbetande elefanter tillbaka till det vilda, vilket jag snabbt lärde mig inte var helt oproblematiskt. Projektet var stationerat i Chiang Mai-provinsen i norra Thailand och skedde i samarbete med en liten bergsby, Huay Pakoot, och det var invånarna i byn själva som tagit initiativ till projektet. Flera familjer i byn ägde själva elefanter i turistläger runtom i regionen, och det hände att några av dessa elefanter fick komma tillbaka på semester ett par veckor under lågsäsongen och då ströva fritt i den skog som omgav byn. Mahouterna till dessa elefanter vittnade om hur mycket bättre elefanterna mådde när de fick komma till byn jämfört med i turistläggen. Elefanterna som permanent tillhörde projektet i byn hade enligt deras mahouterna också en betydligt bättre psykisk hälsa än när de tidigare arbetade.

Då kanske man kan fråga sig varför inte alla elefanter kunde få komma tillbaka till byn och ha det bra? Det innebär flera problem med att släppa ut så pass stora djur, som elefanter ändå är, helt fria i naturen. Till att börja med kräver dessa djur stora ytor att leva på vilket idag, på grund av den stora skogsavverkningen, inte existerar. Det som en gång var dessa giganters stora, gröna hem finns inte längre. Stora delar av det som tidigare var skog har fått ge plats åt odlingsmark, och det är inte sällan det uppstår konflikter mellan bönder och mahouterna för att en elefantflock förstört en hel skörd. I dessa situationer blir ofta mahouten skyldig för elefantens förstörelse, och måste kompensera bonden efter bästa förmåga. Här tillkommer en ytterligare aspekt, hur kan mahouterna tjäna pengar på sina elefanter om de bara strosar runt i skogen? I nuläget beräknas det finnas 5 000 elefanter i Thailand varav 4 000 lever i fångenskap. Dessa djur är ofta en viktig inkomstkälla för familjen som äger dem, och får de inga inkomster från djuren blir de dyra att behålla och att utfodra, och därför blir ofta elefanten själv lidande om den inte drar in några pengar.

Många som jag var i kontakt med under min tid på volontärprojektet ansåg att den enda rimliga lösningen på dilemmat är ett så kallat etiskt turistande.

Det handlar om att på något sätt hitta en balans där elefanter och människor kan leva i någorlunda samspel med varandra. Sättet som elefanter tas tillfånga, tämjs och sedan tränas ifrågasätts av många människor, inte minst av nyligen upplysta turister, och man efterlyser ett sätt att få interagera med dessa djur utan att de ska tillfogas skada. Det finns några elefantparker som jobbar mot en ansvarsfull och hållbar turism genom att hålla elefanterna fria i deras naturliga miljö, samtidigt som turister får komma dit och betala en summa för att få se och vara nära djuren. På detta sätt får djuren vistas i en för dem bra miljö, samtidigt som de tjänar in pengar som kan användas för att finansiera parken. Också volontärprojekt, likt det jag själv deltog i, blir ett allt vanligare sätt att få lära känna dessa majestätiska varelser. Naturligtvis är det inte en helt etiskt optimal lösning, men när den levnadsmiljö som en gång fanns har gått förlorad kanske det är den enda möjliga.

Johanna Johnsson

Tjuvskyttet ökar trots ökad medvetenhet

Populationen spetsnoshörningar har minskat med över 97 % de senaste femtio åren och 30 000 afrikanska elefanter dödas för sina betar varje år. Tjuvjakten av hotade arter världen över är något som oroar och upprör många. Trots detta ökar handeln med illegala varor från hotade djur och växter.

I en undersökning som Världsnaturfonden utfört i USA, Sverige, Kina, Storbritannien och Sydafrika svarar 70-95 % i respektive land att de är känslomässigt berörda över att vissa djur hotas av utrotning. Samtidigt svarar ca 30 % i både Kina och USA att de kan tänka sig att ha elfenben hemma och i Kina har 20 % redan det.

I Sverige svarade 15 % av de tillfrågade att de kunde tänka sig att ha elfenben hemma och 25 % ägde något som producerats från en hotad djurart. Många svenskar åker utomlands på semester och köper med sig souvenirer helt eller delvis producerade av något från en hotad djurart. Men hur många svenskar är medvetna om att det kan resultera i upp till 4 års fängelse?

I Afrika är spets- och trubbnoshörningen samt den afrikanska elefanten starkt hotade till stor del på grund av den illegala jakt som försiggår på kontinenten enligt Världsnaturfonden WWF Sverige. Idag finns cirka 25 000 noshörningar i Afrika varav 20 000 är trubbnoshörningar och resterande 5000 spetsnoshörningar. Den totala populationen noshörningar har mellan 1980 och 2006 minskat med 63 % till stor del på grund av illegal jakt.

I Asien ökar ständigt efterfrågan på noshörningshorn, framför allt i Kina och Vietnam. Man tror att noshörningshorn kan bota cancer och impotens och asiaterna är beredda att betala dyrt. Ett noshörningshorn väger ca 10 kg och kan säljas för 20 000 USD per kg på den svarta marknaden uppger Sydafrikas Miljödepartement på sin hemsida. Den stora förtjänsten har gjort att det bildats allt fler kriminella nätverk, ofta med mycket avancerad utrustning, som jagar noshörning.

I Sydafrika befinner sig idag cirka 75 % av den existerande noshörningspopulationen. Spetsnoshörningen är idag i ett mycket kritiskt läge. Populationen har minskat med över 97 % sedan 1960 och tjuvjakten fortgår. Arbetet kring att skydda trubbnoshörningen har gått bättre och i nuläget överstiger antalet döda ej antalet födslar vilket gör att populationen fortfarande ökar i storlek. Men sedan 2009 har tjuvjakten ökat kraftigt och fler och fler trubbnoshörningar dödas varje år. Fortsätter tjuvjakten att öka kommer även populationen av trubbnoshörning snart att börja minska. Sydafrikas myndigheter jobbar intensivt med att stoppa tjuvjakten men arbetar även med många internationella myndigheter för att stoppa den illegala handeln i andra delar av världen.

Den afrikanska elefanten är också hårt utsatt på grund av efterfrågan på elfenben. Enligt Bidwell et al. (2003) minskade elefantpopulationen under 1970- och 80-talet från 1,3 miljoner elefanter till

Tänk efter vilka souvenirer du köper på din semester!

Import av illegala djur- eller växtdelar till Sverige/EU kan leda till åtal för artskyddsbrott. Fällande dom kan ge böter och upp till 4 års fängelse.

Vill du bidra till att rädda noshörningen och den afrikanska elefanten?

Besök Världsnaturfonden WWF:s hemsida och gör en donation <http://www.wwf.se>

600 000. Det gjorde att CITES (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) år 1976 listade den afrikanska elefanten på listan Appendix II. Det innebar att handeln med elfenben skulle regleras och begränsas, eftersom arten var hotad. Insatsen hejdade dock inte tjuvjakten och 1989 flyttade CITES den afrikanska elefanten från Appendix II till Appendix I vilket innebar ett förbud för internationell handel med elfenben. Det tillät den existerande populationen afrikanska elefanter att stabilisera sig men många stammar har fortfarande inte återhämtat sig. National Geographic uppskattar idag att cirka 30 000 elefanter dödas av tjuvskyttar varje år.

Elfenben används till utsmyckning av möbler, smycken och religiösa symboler. Inom katolicismen och buddhismen är elfenben en symbol för renhet och hängivenhet och det finns en stor efterfrågan bland katoliker i Filippinerna och buddhister i Thailand och Kina. Intressant är att Vatikanen, som i egenskap av stat ingått många globala avtal om exempelvis narkotikahandel och terrorism, inte har skrivit under det globala förbudet mot handel med elfenben.

Precis som med noshörningshorn ger försäljning av elfenben goda förtjänster och även här finns välorganiserade nätverk som tar sig mellan olika nationalparker för att skjuta elefanter. I ett reportage av National Geographic avslöjas att det fruktade terrornätverket i Uganda och Sydsudan, Lord's Resistance Army, till viss del finansierar sin verksamhet genom tjuvjakt och handel med elfenben och de är säkert bara en av flera.

I juli 2015 antog samtliga medlemsstater i Förenta Nationerna (FN) en resolution om att stoppa tjuvjakt och illegal handel med vilda djur. Resolutionen är ett initiativ från Tyskland och Gabon och uttrycker en oro över att tjuvjakten av skyddade arter blir ett allt mer sofistikerat, välorganiserat kriminellt nätverk som sträcker sig mellan nationer. De utgör inte bara ett hot mot den vilda faunan utan är även ett hot mot hälsa, säkerhet och en hållbar utveckling i många länder. Resolutionen är inte juridiskt bindande men uppmanar bland annat medlemsstaterna att förstärka sin lagstiftning gällande tjuvjakt, införa hårdare straff vid överträdelser samt ett ökat samarbete mellan länder. Generellt reflekterar resolutionen en ökande kritisk inställning till tjuvjakt bland medlemsstaterna.

Tjuvjakt är ett hot mot den biologiska mångfalden och att en art utrotas kan rubba ekosystem och sekundärt påverka annat djur- och växtliv mycket negativt. FN-resolutionen om att stoppa tjuvjakt och illegal handel med vilda djur är ett stort steg i rätt riktning. Det finns också en uppsjö av organisationer som arbetar för att motverka tjuvjakten. Med mer information och utbildning, skärpt lagstiftning och hårdare straff får vi förhoppningsvis se en minskad efterfrågan av dessa produkter och en minskad tjuvjakt i framtiden.

Källor:

African Wildlife Foundation www.awf.org

Bidwell, P., Nelson och Sillero-Zubiri, C. 2003. A review of human-elephant conflict management strategies. ResearchGate Nr 1.

CITES www.cites.org

Förenta Nationerna www.un.org

National Geographic www.natgeo.se

South Africa Government Department of Environmental Affairs www.environment.gov.za

Världsnaturfonden WWF Sverige www.wwf.se

Wildlife conservation

Det har blivit alltmer populärt att åka på viltsafari för att få chansen att se djur i sin naturliga miljö istället för instängda på zoo. Förespråkarna för denna typ av turism menar att det är ett viktigt led i kampen för bevarandet av djur och natur. Djur- och naturlivet i de flesta delar av världen är hotat på grund av människan, anledningarna innefattar allt ifrån avskogning och föroreningar till överfiske och tjuvskytte. Safariturism har, enligt förespråkarna, en viktig roll i att stoppa dessa aktiviteter genom att uppmuntra människor till att njuta av miljön hellre än att förstöra den. Genom att göra djuren mer värdefulla levande än döda är det möjligt att uppmuntra både tjuvskytter och styrande till att se djuren som en värdefull råvara och en nyckelfigur i turismnäringen istället för en olägenhet, som livsmedel eller som skadedjur.

Istället för att försöka tvinga fram bevarandeåtgärder på en internationell nivå kan man genom turistnäringen förändra synsätt på en mer lokal nivå vilket sannolikt är mer effektivt. Så långt låter säkert allt bra men det finns fler saker att ta i beaktande. Turismen kan förvisso dra in mycket pengar till ett land och skapa många nya jobb men det kan också föra med sig negativa förändringar som till exempel utarmning av lokala språk och kulturer och förlust av landområden.

Om safariturerna inte sköts ansvarsfullt kan de orsaka betydande störningar i det normala djurlivet. Fordon kan förstöra vegetationen och skrämja djuren, i vissa fall förföljs djur, fram för allt rovdjur, för att turisterna ska kunna ta så många bilder som möjligt vilket kan leda till stress och påverka djurens beteende negativt. Under parningssäsong när de är extra känsliga kan stressen ha en negativ inverkan på reproduktionen. I vissa områden har turister tagit för vana att mata djuren vilket, förutom den mest uppenbara risken

för djuren med olämplig föda, även ibland fått långsiktiga följder som beteendeförändringar och minskad rädsla för människor och i vissa fall har det skett olyckor där djur har blivit aggressiva och anfallit.

En än mer svåröverskådlig företeelse är den ökande volontärturismen där människor lockas med att inte bara få se vilda djur på avstånd utan att även få ha närkontakt med dem. Vem tycker inte det låter lockande att få vandra med lejon i solnedgången? Eller att ha en söt liten apa sittandes på din axel? Frågan är om man är beredd att betala priset, och då menar jag inte de ofta väldigt höga summor pengar som betalas för privilegiet utan kostnaden för djuren. Ett liv i fångenskap för en del, som byte i en troféjakt för andra. Ett djur som är uppfött i fångenskap med närkontakt med människor kan i de flesta fall inte släppas ut i frihet igen. Jag har själv åkt på flera safaritururer, både bra och dåliga sådana.

”Ett liv i fångenskap för en del, som byte i en troféjakt för andra.”

I Sydafrika var jag på ett ställe där det sköttes proffsigt med många förhållningsregler som exempelvis tystnad i närheten av djuren, inte köra för nära och inte stanna för lång stund och det var heller inte tillåtet att köra i alla områden i parken. Dessutom så var det inte tillåtet att köra själv utan guide.

I norra Zambia sköttes safariturerna av olika aktörer varav vissa inte var lika nogräknade. Jag såg flera fall där de körde för nära in på djuren och ett fall där en elefant faktiskt gjorde ett utfall mot en bil på grund av detta.

Den sämsta safarin jag har varit på var på Sri Lanka där guiderna körde alldeles för fort, kors och tvärs över hela området och jagade djuren i sin hets på bra bilder.

Vad som var ännu värre, lejonungarna som fanns där skulle, när de blivit stora nog, fraktas vidare till en jaktpark där de får sluta sina dagar som villebråd i så kallad

Här ser man ett tydligt exempel då en safariguide kör för nära en elefant. Elefanten har intagit försvarsställning.

Jag har även volontärarbetat med vilda djur i både Sydafrika och Namibia.

I Sydafrika insåg jag, efter det första lyckoruset hade lagt sig (wow, jag leker med lejonungar i solnedgången!), att jag varit bra naiv. Djuren hade det inte något vidare, tråkiga inhägnader, för lite och bristfällig föda och en tveksam framtid. Det kallades för ett rehabiliteringscenter men vad var det som rehabiliterades? De tog hand om övergivna ungar och skadat vilt men vad som hände sedan var mer osäkert. Det fanns ingen utarbetad plan för varje djur och även om det pratades om att djuren skulle tillbaka till det vilda så fanns det ingenting som tydde på att så faktiskt skedde.

” ... när de blivit stora nog fraktas vidare till en jaktpark där de får sluta sina dagar som villebråd i så kallad ”canned hunting” ... ”

”canned hunting” där människor betalar stora pengar för förmånen att lägga ned en riktig jakttrofé.

Av människorna som arbetade på ”rehabiliteringscentret” sågs det här som ett tråkigt men ändå acceptabelt alternativ. De menade att lejonen ändå hade ett bra liv fram tills de blev skjutna och att de annars hade dött som ungar om de inte tagits om hand. Det bör tilläggas att i Sydafrika är det helt lagligt med denna typ av jakt.

Inför min nästa resa antog jag en mer skeptisk attityd och gjorde mer bakgrundskontroll av platsen innan jag åkte. Även detta var ett så kallat rehabiliteringscenter men det sköttes av passionerade människor som tog starkt avstånd från jaktparker och dylikt, djuren levde i

stora hägn, det bedrevs forskning på plats och de hade utvecklat en bra struktur för rehabilitering och fri-släppande.

Det lät lovande men som så ofta är fallet så var verkligheten inte riktigt lika bra som i reklamen. I praktiken så skedde det ytterst sällan att ett djur fick återgå till ett liv i det fria. Till en del så berodde detta på att regeringen var långsam med att dela ut så kallade "release sites" för djuren men även på grund av att många av dem helt enkelt blivit för tama. Alla djur levde inte i stora hägn, en del bodde i burar och vissa fick på grund av aggressivitet bo ensamma i sina burar när det kanske hade varit bättre att låta avliva dem. Svårt skadade eller sjuka djur kunde skötas in absurdum istället för att mer humant låta dem somna in.

Alla rovdjur som skulle utfodras innebar ett stort inflöde av gamla och sjuka hästar och åsnor som köptes in till slakt och deras liv fram till slakten var nog inte alltid så rolig.

Det stod på centrets hemsida att all kontakt med djuren skedde på djurens egna villkor och att ingen kontakt med rovdjur tilläts. I verkligheten så var det en hel del kontakt med alla djur och för att dra in mer pengar så tilläts turister komma och klappa gepardungar och liknande.

Att stora delar av personalstyrkan togs från lokalbefolkningen framhölls som positivt och det är det också men i realiteten så behandlades de inte alltid så bra. Det fanns dock även en hel del positiva sidor. Det bedrevs faktiskt forskning där.

För tillfället var det forskning på reproduktionen hos afrikanska vildhundar (*Lycaon pictus*), vilka är utrotningshotade. Många

av djuren levde faktiskt i stora hägn och även om ett liv i frihet vore att föredra så är ett liv i ett stort hägn kanske ändå bättre än inget liv alls eller ett liv i en djurpark och de hade verkligen en väl utarbetad strategi för frisläppande.

Som veterinär där var det på många sätt fantastiskt, så många utmaningar och så många olika djurslag att ta hand om. Men det var också en hel del brister som var svåra att acceptera. I vissa fall blev det förbättringar efter jag påtalat dem men i andra fall möttes jag av total oförståelse.

Kontentan av det hela är att alla som åker på safariturer eller vill volontärarbeta med vilda djur bör tänka både en och två gånger över vart man åker och varför. Vad vill du åstadkomma? Vad är dina förväntningar? Vad är det för slags ställe? Vad är deras mål?

Vissa brister får man nog lov att ha överseende med och allt är inte svart eller vitt, men det är viktigt att man har tänkt över saken noga innan man åker och att man, väl på plats, inte låter sig förföras av vackra vyer och djur utan bibehåller en kritisk blick.

Siri Adler Lennström

Ett eventuellt nytt projekt och samarbete med Meru Animal Welfare Organization

Visit by
Johan Lindsjö
and Lisa Persson
to
Meru Animal Welfare
Organization
on Dog and Donkey
Clinics and Welfare

UFAWs Internationella djurvälståndskonferens i Zagreb 2015

Tema: "Animal populations- World Resources and Animal Welfare"

I juni 2015 var jag på en konferens som handlade om djurvälstånd och världens resurser sett ur ett djurpopulationsperspektiv. Den gick av stapeln i Zagreb, Kroatien i 2 dagar mellan den 14e och 15e juli 2015 och anordnades av UFAW, Universities Federation for Animal Welfare, och var en internationell konferens där olika forskare presenterade sin forskning inom området djurvälstånd. Det var långt ifrån bara veterinärer som deltog i konferensen utan även forskare från hela världen inom områden så som natur- och djurskydd, forskning om livsmedelsproducerande djur, ekosystem och miljö, psykologi och djurbeteende mm. Forskarna (talarna) kom från vitt skilda länder men mestadels engelsktalande och välbärgade länder med några få undantag.

Utöver muntliga presentationer var det även posterpresentationer, där jag var en av dem som presenterade en poster i form av mitt examensarbete från veterinärprogrammet. Examensarbetet skrevs under hösten 2014 i Lilongwe, Malawi där jag tillsammans med en dåvarande kursare, genomförde en fältstudie i samarbete med en lokal veterinärklinik (LSPCA). Studien gick ut på att utvärdera två olika djurvälståndsutbildningar som gavs av kliniken och var riktade till barn i låg- och mellanstadiet. Jag åkte själv runt till sex lokala skolor och delade ut 238 enkäter där kunskap, attityd och praktiskt handlande utvärderades, till barn mellan 9-15 år tillsammans med en lärare som gav själva undervisningen och hjälpte till med kommunikationen. Barnen fick själva läsa och svara på frågorna och fick på så vis även reflektera över djurs behov (enligt Brambell's fem friheter), hur man ska behandla och förhålla sig till djur och hur de själva skulle göra i en specifik djurrelaterad situation.

Slutsatsen som jag drog var att undervisningen förbättrade barnens kunskap om djurvälstånd något, men att de redan hade en relativt bra grundkunskapsnivå. Jag kunde också se att det inte var skillnad i kunskap mellan pojkar och flickor samt att det finns en antydning till korrelation mellan våld i hemmet och våld mot djur. Den responsen som jag fick från min poster var dels från en amerikansk kvinna som jobbade med slakterifrågor och undervisning i USA som var intresserad av hur undervisningen i Malawi gick till och hur jag lagt upp min studie. Hon var förvånad över att undervisningen inte haft så stor effekt som man velat och att jag också valt att presentera det i min poster. Hon tyckte det var intressant och modigt gjort. Bredvid min poster satt en poster från WTG, en tysk-baserad djurvälståndsanslagstiftelse, som håller på med undervisning inom veterinärmedicin riktade till utvecklingsländer. De hade också nyligen varit i Malawi och jobbat med ett undervisnings- och träningsprogram kallat Vets United med syfte att förbättra veterinärutbildningen i landet. Det visade sig att de också hade haft ett samarbete med LSPCA så vi hade en del gemensamt att tala om. Hon berättade att det i princip inte finns någon

veterinärvård eller veterinärutbildning i landet, vilket jag i och för sig redan visste, och att de numera drev ett utbildningsprogram där. Hon sa att skillnaden på att undervisa veterinär- och djursjukskötarstudenter i Malawi om man jämförde med de tyska studenterna var att de malawiska studenterna mer än gärna ville lära sig allt praktiskt och kastade sig över övningar, så till den grad att hon behövde bromsa dem så de inte skulle göra saker de inte behärskade.

Det jag lärt mig från min studie i Malawi är att ha tålamod och att alltid ha en plan B, C och D. Jag har också insett hur svårt det är att nå ut med undervisning till så stora grupper som det är tvunget att bli för att nå så många som möjligt och hur svårt det är att utvärdera undervisning, speciellt då man inte talar samma språk eller har helt olika kulturer. Samtidigt inser man hur viktig undervisningen för barnen är, inte bara för att de förhoppningsvis lär sig något om djurvälstånd utan också för att de lär sig att visa empati och hänsyn gentemot varandra på köpet. Att de dessutom blir bättre på det engelska språket via undervisningen är ett stort plus.

Konferensen i sin helhet var väldigt givande och välorganiserad, även om vissa föreläsningar var mer givande än andra. Det var väldigt intressant att höra experter från andra områden än det veterinärmedicinska presentera forskning om djurvälstånd, som är ett sådant brett område. T.ex. har jag aldrig, ur en veterinärmedicinsk synvinkel, tänkt på att tama katter som lever utomhus har en påverkan och kan verka störande på fåglarnas ekosystem om de jagar dem och att det är ett relativt stort problem i flera länder. Vidare var det intressant att höra om forskare som undersökt det mest humana sättet att avliva "skadedjur" på med olika typer av fällor.

Konferensen var väldigt välordnad och trevlig och Zagreb var en oväntat fin stad. Det man skulle kunna anmärka på var att de faktiskt serverade gödkalv till lunch (direkt efter att ha pratat om hur dåligt det är). Men jag vet inte hur mycket UFAW egentligen kunde påverka den mat som serverades under konferensen.

Ur en veterinärmedicinsk synvinkel så blev jag ändå glad och positivt överraskad över att forskarna hade så många olika nationaliteter och jobbade med så brett skilda områden men som alla ändå handlade om djurvälstånd, t.ex. med rabiesprogram i olika länder, med hållbart jordbruk/matproduktion, med att se till att balansera intressekonflikter mellan att bevara vilda djurs habitat samtidigt som produktionsdjurssektorn tar en allt större mark i anspråk.

Anna Gyllenhammar

Reseberättelse UFAW-konferens, Zagreb, juli 2015

I juli åkte vi till Zagreb för att presentera vårt MFS-projekt på en konferens anordnad av UFAW (Universities federation for animal welfare). Projektet genomfördes i Tamil Nadu i Indien hösten 2013 och utmynnade i våra respektive masteruppsatser för veterinärprogrammet. Den ena studien fokuserade på att utvärdera effekterna av en rabies-vaccinationskampanj på barns kunskaper om rabies och hundbeteende (Rabies, dogs and education: A cross-sectional study on knowledge, attitude and practice in school children in Tamil Nadu, *Osmar Vitalich 2014*) medan den andra studien syftade till att kartlägga hundbett bland skolbarn och relaterade riskfaktorer (Dog bite incidence and associated risk factors – a cross-sectional study on school children in Tamil Nadu, *Seligsohn 2014*). Båda uppsatserna komprimerades till en affisch vardera och sattes upp till allmän beskådan i posterrummet.

Det övergripande temat för konferensen var "animal welfare" och det löpte en röd tråd av etiska frågeställningar genom det brokiga presentationsschemat.

Djurvålfärd som område är både brett och tvärvetenskapligt och det blev vi direkt varse när konferensen öppnades med ett föredrag som behandlade hur många fåglar som årligen beräknas dö av kollision med fönsterrutor. Resten av programmet bestod av föreläsningar med vitt skilda teman. Vi fick höra intressanta föredrag om allt från humant infångande av skadedjur som mullvadar och kråkor, avlivning som metod för att begränsa populationer i djurparker, djurvålfärd inom insektsproduktion för livsmedel, att jaga vilda djur med minsta möjliga stresseffekt, hur rovdjur påverkar tamdjurs stressnivåer och mycket annat. Något som gjorde starkt intryck på oss båda var presentationen av DW Macdonald från Oxford Universitys presentation om den illegala handeln med bushmeat. Det var både chockerande och ledsamt att ta del av de mycket omfattande siffrorna på

hur många utrotningshotade arter som dödas och säljs på den svarta marknaden världen över. Macdonald underströk problematiken att det är människor i stor fattigdom som jagar det kött de kan finna, och utan detta inte har mycket alternativ till sin egen försörjning.

Höjdpunkterna för oss var så klart de presentationer som handlade om gatuhundar och rabies. A Sharma berättade om hur Himachal Pradesh i norra Indien höll på att sjösätta ett projekt för att eliminera rabies från delstaten (inte helt oväntat dök han senare upp vid våra postrar för att diskutera lämpliga strategier med oss). En serbisk forskare delade med sig av den rådande situationen för gatuhundar i Serbien och hur de har problem med att allmänheten tar till metoder som att preparera åtel med glas för att bli av med gatuhundarna. Ytterligare en presentation värd att nämna hölls av A Hammond-Seaman som diskuterade hur man vetenskapligt kan utvärdera effekterna och den faktiska nyttan av interventioner riktade mot gatuhundspopulationer (ex. kastrationsprogram, vaccinationsprogram och shelters). Hon slog fast att det oftast saknas baselinedata och att detta gör det svårt att faktiskt säga något om hur stor påverkan den typen av interventioner har. Med fler mätningar blir resultaten tydligare och detta kan i längden leda till en effektivisering av den typen av program. Hon informerade även om ett nytt nätverk, ICAM (International Companion Animal Management) –coalition, som bildats för att försöka optimera och realisera deras tidigare nämnda mål.

Vi fick flera tillfällen att diskutera djurvälståndspå problem med människor med mycket olika specialområden. Väldigt roligt och spännande var att flera internationella gäster från rabiesendemiska länder, bland annat Taiwan, besökte våra posterpresentationer med önskemål om att vi skulle komma och genomföra liknande projekt i deras hemländer! Problemet med bristande information och kunskap om rabies är uppenbarligen vida spritt och det finns mycket arbete kvar att utföra på området.

Konferensen väckte många tankar med sitt övergripande välfärdstema och vidgade vyerna för hur man kan se på och förhålla sig till etik i ett människa-djursperspektiv. För oss båda som kliniskt praktiserande veterinärer är detta något som lätt går att applicera på vårt arbete men även i det dagliga livet som konsumerande människa.

Dinah Seligsohn, leg. vet, Distriktsveterinärerna Roma

Sabine Osmar Vitalich, leg. vet. Anicura djursjukhuset Bagarmossen

Läs deras examensarbeten:

Anna Gyllenhammar: <http://stud.epsilon.slu.se/7612/>

Dinah Seligsohn: <http://stud.epsilon.slu.se/6622/>

Sabine Osmar Vitalich: <http://stud.epsilon.slu.se/6619/>

Kort rapport från styrelsen!

Förra medlemsbladet kom i april 2015 så det har hunnit hända en hel del sedan dess. 23 april 2015 hölls årsmötet och nya styrelsefunktionärer valdes förstås.

Under 2015 har styrelsen bestått av JK Larsson, ordf (vald 2014-2015), Siri Adler-Lennström vice ordf (vald 2015-2016), Elisabeth "Lisa" Persson, kassör (vald 2015-2016), Johan Lindsjö, sekreterare (vald 2014-2015), Erik Jönsson, PR/Sponsoransvarig (vald 2015-2016), Lisa Schlanger, webmaster (vald 2014-2015), Ana-Marija Camber, ledamot (vald 2015-2016), Kajsa Celander, suppleant (vald 2015), Sofia Daresjö, suppleant (vald 2015) och Lydia Mitternacht, suppleant (vald 2015).

Årsmöteskvällen började med en presentation av Agneta Gustafsson från MSD Animal Health om deras rabiesvaccinationsprojekt i Tanzania, Afya Serengeti Project. Därefter beskrev Dinah Seligsohn och Sabine Osmar-Vitalich sina erfarenheter från examensarbeten om barns medvetenhet och kunskaper om rabies i södra Indien. Dinah och Sabine har också fått resebidrag från VSF-Sverige för konferensdeltagande vilket ni kunde läsa om tidigare i bladet, där även Anna Gyllenhammar rapporterar från samma konferens, som hon också fick resebidrag för deltagande i. Alla tre har gjort sina examensarbeten som MFS (Minor Field Study) och har i det sammanhanget haft stöd av VSF-Sverige genom kontakter, planeringstips mm.

Vi har även givit resebidrag till två styrelseledamöter för deras besök hos en av våra samarbetsparter, LSPCA i Malawi, i samband med att de var i södra Afrika för viltrelaterade aktiviteter (se rapporter tidigare i bladet). På grund av organisationsförändringar inom LSPCA kan vi inte fortsätta samarbetet med dem i dagsläget. Deras föreståndare, Richard Ssuna, har lämnat organisationen och startat en egen. Framöver kanske det blir aktuellt med nytt samarbete med honom.

Vid årsmötet informerade styrelsen om de aktuella prioprojekten och en del andra aktiviteter som är på gång. Enligt årsmötesbeslut skulle medlemmarna, liksom 2014, få möjlighet att välja vilket prioriterat projekt som de ville att 40 % av deras medlemsavgift skulle gå till. Vid tiden för valet hade vi 59 medlemmar varav 21 gjorde aktiva val och till vår glädje var det latrinprojektet som fick flest val (10 av 21)! ZASP har haft svårt att få stöd till latringrävning och vi hoppades att just veterinärer skulle se betydelsen av det. Utifrån medlemspeng, bidrag från sponsorer och gåvor fördelades resurser till prioprojekten. Avtal skrevs med LSPCA om ett kastrationsprojekt och med ZASP om latriner och djurhälsokurs. Nytt för 2015 är att VSF-Sverige tillsammans med AniCura har tecknat ett avtal med MAG (Mines Advisory Group) om stöd till kostnaderna för en alldeles "egen" minhund, Bufty, som ni kunde läsa om tidigare i bladet. Vi hoppas förstås att det ska bli en långsiktig satsning!

Vissa prioriterade aktiviteter har inte kunnat genomföras så de medlen reserveras till kommande år. Utöver ekonomiskt stöd har vi även förmedlat donerad utrustning, klinikkläder och förbrukningsmaterial till både LSPCA och till veterinärutbildningen i Zambia, i samband med att SLU besöktes av lärare därifrån. De var i Uppsala för att planera ansökan om lärarutbytenoch i samband med "återbesök" av de svenska lärarna Jonas Wensman och Karin Alvåsen leverades ytterligare material från VSF-Sverige. Vi hoppas på framgång med ansökan och fortsatta kontakter!

Tidigare i det här bladet och i årets nyårsbrev har ni kunnat läsa mer om de olika prioprojekten. Inför årsmötet 2016 kommer det förstås en årsberättelse samt mer information om vilka projekt som är aktuella i år, och gängse årsmöteshandlingar förstås.

Varmt tack till Studentgruppen som har arbetat intensivt med intervjuer och texter till det här medlemsbladet – bra jobbat!

Välkomna på årsmöte!

- med tillhörande fest för att
fira 5-års-jubileum med
VSF-Sverige

När: Söndagen den 24:e April

Var: Veterinärmedicinska föreningen

Ulls väg 6 - Uppsala

Dagen kommer att bjuda på intressanta
föreläsningar med tilltugg och dryck.

Väl mött

/Styrelsen VSF i samarbete
med Internationella Utskottet

